

соціально-економічними причинами, впливом віртуальної реальності (у тому числі «м'які» кібер-атаки та діджитал-сектизм).

2. Проаналізувавши ті ж самі вікові категорії у 2020–2021 рр., за умов поширення пандемії, спричиненої коронавірусною інфекцією 2019-nCoV, можна констатувати посилення відповідної динаміки щодо суїциду серед найуразливіших категорій нашого суспільства. Щодо гендерно сегрегованої статистики, то у фокусі групи ризику так само перебувають більше чоловіки.

Література:

1. Our World in Data. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/suicide-rates-by-age-detailed?country=~UKR>.
2. World Health Organization. URL: [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/crude-suicide-rates-\(per-100-000-population\)](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/crude-suicide-rates-(per-100-000-population)).
3. 7654 українці покінчили життя самогубством у 2020 (інфографіка). URL: <https://focus.ua/uk/ukraine/473181-7654-ukrainca-pokonchili-zhizn-samoubiystvom-v-2020-infografika>.
4. Домашнє насильство та карантин: в умовах обмежень проблема загострюється. URL: <https://cutt.ly/KynLaux>.
5. Mental Health of Children and Young People in England, 2020: Wave 1 follow up to the 2017 survey. *NHS DigitalRight*. 2020. URL: <https://digital.nhs.uk/data-and-information/publications/statistical/mental-health-of-children-and-young-people-in-england/2020-wave-1-follow-up>.
6. Отруєння і падіння з багатоповерхівок. Що стоїть за низкою підліткових самогубств? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/otruyennia-pidlitkovi-samohubstva/31110213.html>.
7. Чому хворі на COVID-19 вчиняють самогубства: психологиня розповіла про вплив коронавірусу на психіку. URL: <https://cutt.ly/2cnOSQB>.
8. Дискримінація перед обличчям смерті: стаття має значення. URL: <https://cutt.ly/McnI8JN>.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ І СУЧАСНІСТЬ

Варзухіна К. О.

Наук. керівн.: д-р екон. наук, проф. **Мандич О. В.**

*Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенко*

Світ швидко змінюється. Сім'я, а також роль жінок і дівчат в них теж змінюються. Сьогодні, як і раніше, не існує «стандартної» форми сім'я.

Законодавство і політика повинні змінюватися і адаптуватися, щоб підтримувати сім'ї і задовольняти потреби всіх їх членів. Можна навести такі приклади: більш широке соціальне і правове визнання різноманітності форм партнерських відносин; розширення репродуктивних прав та можливостей жінок; а також збільшення чисельності економічно незалежних жінок. Ці перетворення є як причинами, так і наслідками зрушень в питаннях доступу жінок і дівчат до утворення і зайнятості, змін в ідеології і нормах, а також правових реформ, які найчастіше стимулюються і надихаються жіночою активністю.

Сім'я є ключовим елементом спільнот, і простором любові та турботи, і водночас саме в сім'ях жінки і дівчата часто стикаються з насильством і дискримінацією. Протягом життя майже кожна третя жінка стикається з фізичним або сексуальним насильством з боку інтимного партнера. У деяких країнах дівчата не можуть успадковувати власність, а в інших – жінки за законом зобов'язані коритися своїм чоловікам, вони не мають права голосу.

Нерівність, дискримінація та несприятливі умови, з якими жінки і дівчата можуть зіткнутися в сімейному житті, має перебувати у фокусі уваги політиків, громадських активістів та суспільства у цілому. Сім'я має бути джерелом рівності і справедливості, місце, де жінки і дівчата мають право на свободу вираження думки і перебувають в економічній і фізичній безпеці.

Якщо прийняти домогосподарство в якості одиниці аналізу, то можна сказати, що трохи більше третини домогосподарств у всьому світі (38%) складаються з пари з дітьми. Але навіть ці домогосподарства далеко не однорідні і відрізняються, наприклад, за рівнем доходу. Майже дві третини всіх домогосподарств мають іншу форму, і з них майже третина (27%) – це розширене домогосподарство, яке може включати, наприклад, бабусю і дідуся, тітку або дядька. У багатьох регіонах також поширені сім'ї з одним дорослим, 84% яких в глобальному масштабі становлять сім'ї матерів-одиначок, а також сім'ї гетеросексуальних або одностатевих пар без дітей. У старіючих суспільствах все частіше зустрічаються домогосподарства, що складаються з одної людини.

Голос і воля жінок в питаннях репродуктивного здоров'я. Дітонародження – одна з центральних складових сімейного життя, яка так само

зазнає серйозних змін. Тенденція зниження народжуваності, варіюючи від регіону до регіону, носить загальносвітовий характер.

З одного боку, це зрушення вказує на те, що жінки більшою мірою проявляють волю і голос при прийнятті рішень щодо того, чи мати дітей, коли і скільки. У практичному плані утримувати сім'ю меншого розміру може бути дешевше, а обсяг виконуваної жінками роботи по догляду і ведення домашнього господарства всередині таких сімей може бути меншим.

З іншого боку, зниження народжуваності в деяких регіонах може вказувати і на те, що жінки і чоловіки навмисно знижують народжуваність, всупереч своїм бажанням. Пари йдуть на такий крок через фінансову ситуацію, ускладнення виховання дітей, або тому що за відсутності якісних послуг з довгострокового догляду вони повинні піклуватися і про літніх батьків. Крім того, жінки контролюють народжуваність, тому що чоловіки як і раніше не беруть на себе рівну частку неоплачуваної роботи у домашньому господарстві. Особливо важко утримувати сім'ю в умовах жорсткої економії, стагнації заробітної плати, конфліктів і стрімкої зміни клімату; в цих обставинах підтримка з боку спільнот, ринків і держав стає абсолютно необхідною.

Прийнявши на себе зобов'язання в галузі прав людини, держави взяли на себе особливу відповідальність за підтримку сімей. Більше 70 років тому у Загальній декларації прав людини сім'я була визнана основним осередком суспільства, яка потребує захисту, і допомоги. В міжнародному праві захист сім'ї нерозривно пов'язаний з принципом рівності і недискримінації, особливо в тому, що стосується шлюбу.

У Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації по відношенню до жінок (далі – Конвенція) чітко вказано, що сімейні відносини повинні розглядатися в світлі цього принципу (стаття 16). Його застосування до сім'ї має на увазі, що закони, політика і практика, що стосуються сім'ї, не повинні дискримінувати окремих членів сім'ї або будь-яку форму сім'ї. Конвенція також заперечує штучний поділ суспільної і приватного життя і дає чітке формулювання, що держави несуть такі ж зобов'язання щодо забезпечення дотримання прав людини як в «приватному» світі шлюбу і сім'ї, так і в «громадському» світі економіки і політики.

Важливо забезпечити правову основу для дотримання всеосяжного набору соціальних, економічних і культурних прав, включаючи гарантії, що всі подружні

пари і окремі особи мають право «вільно приймати відповідальне рішення щодо кількості своїх дітей, інтервалів між їх народженням і часом їх народження», зобов'язання викорінювати насильство по відношенню до жінок і дівчат у всіх його проявах, в тому числі в сім'ях (Загальна рекомендація № 35 Конвенції); і зобов'язання захищати права дитини (Конвенція про права дитини).

На національному рівні відповідальність за впровадження політики гендерної рівності та забезпечення прав жінок покладається передусім на парламенти та уряди, що мають забезпечити:

1. Прийняття сімейного законодавства на основі принципів різноманітності рівності і не дискримінації.

Сімейне законодавство, що регулює подружні відносини, включаючи мінімальний вік вступу в шлюб, розлучення, опіку та піклування над дітьми, усиновлення/удочеріння і успадкування, часто містять положення, дискримінаційні за ознакою статі, що створює нерівні умови для жінок і дівчат. Відсутність юридичних прав ініціювати шлюборозлучний процес або загроза позбавлення опіки над дітьми можуть спотворити гендерний розподіл сил в шлюбі і змусити жінок терпіти незадовільні або навіть насильницькі відносини. Прояву жінкою волі для виходу з неблагополучних партнерських відносин також перешкоджають ситуації, коли при правовому режимі, що регулює нажите в шлюбі майно, не зізнається її внесок у вигляді неоплачуваної праці або коли чоловік може уникнути виплати законної частки коштів на утримання дітей.

2. Забезпечення високоякісних і доступних державних послуг для підтримки сімей і гендерної рівності.

Державні послуги, включаючи освіту і репродуктивну охорону здоров'я, відіграють вагомий роль, як у підтримці сімей, так і в просуванні гендерної рівності. У розвинених країнах освіта відкрила для жінок нові горизонти за межами домашнього господарства, а в країнах, що розвиваються, відвідуваність середньої школи корелює зі зниженням числа ранніх шлюбів і народження дітей в підлітковому віці. Необхідні подальші зусилля, щоб охопити дівчат в сільських районах, дівчат з інвалідністю, представниць етнічних меншин і представниць найбільш вразливих домогосподарств. Дуже важливі навчальні програми, що просувають гендерну рівність і здорові взаємини, як і освітні установи, що не перешкоджають навчанню вагітних дівчат і молодих батьків, і не дискримінують їх.

3. Гарантія доступу жінок до адекватного незалежного доходу.

Щоб сім'ї процвітали, їм необхідний доступ до адекватного доходу, який може бути отриманий за рахунок ринкової зайнятості, доходу від таких активів, як земля, або соціальних виплат від держави. Наявність власного доходу дозволяє жінкам будувати інтимні стосунки з чоловіками на більш рівних умовах, зміцнює їхнє становище в сім'ї, допомагає їм виходити з партнерських відносин в разі потреби. Проте, шлюб і наявність маленьких дітей в сім'ї, як правило, скорочують частку жінок серед зайнятого населення. Для забезпечення гідної праці необхідна відповідна макроекономічна політика і гендерно-чутливі системи соціального захисту, що підтримують різні типи сімей. До основних компонентів соціального захисту для досягнення цих цілей відносяться оплачувана відпустка по догляду за дитиною і відпустка по вагітності та пологах; соціальні виплати для сімей з дітьми та додаткова підтримка одиноких батьків; а також адекватні пенсії за рахунок поєднання систем пенсійного забезпечення, збудованих з урахуванням гендерних аспектів як на основі пенсійних внесків, так і без них.

Велика частина повсякденного догляду і турботи, будь то за маленькими дітьми, дорослими або немічними літніми людьми, здійснюється всередині сім'ї. Саме жінки виконують основну частину цієї роботи по догляду. По всьому світу жінки виконують в три рази більше неоплачуваної домашньої праці (включаючи догляд за членами сім'ї), ніж чоловіки.

4. Підтримка сімей в забезпеченні догляду через надання часу, грошей, послуг.

Національна система має передбачати інтеграцію питань догляду у соціально-економічну політику (відпусток по догляду за дитиною для батьків маленьких дітей, виплати грошової допомоги для незалежних самозайнятих працівників і грошової допомоги для догляду за літніми членами сім'ї або особами з інвалідністю). Потрібно також збільшувати державні інвестиції в базову інфраструктуру, з метою полегшення умов виконання неоплачуваної домашньої праці у сфері турботи.

5. Запобігання насильства щодо жінок в сім'ї та заходи реагування.

У родині жінки і дівчата можуть виявитися в умовах повної відсутності безпеки, оскільки будинок – це місце, де вони найчастіше стикаються з насильством і жорстоким поведінням. У всьому світі про фізичне або

сексуальне насильство, з боку інтимного партнера, за останні 12 місяців, повідомляють 17,8 % жінок.

Держави мають конкретні зобов'язання по реалізації законодавства, політики і програм з ліквідації всіх форм насильства стосовно жінок і дівчат. Для притягнення винних до відповідальності, надання жертвам/постраждалим можливості домагатися справедливості і інформування про неприйнятність насильства в суспільстві, в цілому, важлива наявність законодавства, в якому різні форми насильства по відношенню до жінок і дівчат в сім'ї визначалися б як кримінальний злочин. Сімейне законодавство повинно реформуватися, щоб захистити права жінок в питаннях шлюбу, розлучення і опіки, надаючи їм більше можливостей для виходу із ситуації жорстокого поводження або насильства. Отже, гендерна нерівність є актуальною, глобальною проблемою сучасного суспільства. Світ виявив підтримку захисту прав жінок та взяв за мету максимально вирівняти їх становище в соціумі.

Література:

1. Press release: 25 years after a landmark global agreement, the numbers still don't add up for women in Europe and Central Asia. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/10/press-release-report-from-europe-and-central-asia-tracks-progress-25-years-after-beijing-platform>.

ГЕНДЕРНИЙ МОНІТОРИНГ ФОРМУВАННЯ ЕКСПЕРТНИХ ГРУП НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «122 КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ»)

Гвоздецька К. П.

Наук. керівн.: д-р техн. наук, проф. **Фесенко Т. Г.**

Харківський національний університет радіоелектроніки

Наразі усе потужніше артикулюється вимога до інституцій вищої освіти демонструвати соціальну відповідальність у питаннях, що стосуються рівності, інклюзії та різноманіття [1].